

такі методи: бібліографічний (для пошуку науково-педагогічних джерел, присвячених питанню діяльності медичної школи Колумбійського університету в окресленому періоді); контент-аналіз та систематизація науково-педагогічних джерел (для з'ясування стану розробленості проблеми й виявлення необхідного фактологічного матеріалу у світовому педагогічному дискурсі); проблемно-хронологічний (для визначення передумов створення, відкриття та функціонування медичної школи Колумбійського університету (друга половина XVIII – кінець XIX ст.), зокрема провадження інноваційної діяльності).

Передумовами заснування медичної школи в Нью-Йорку стала поява у 1750 р. молодих та здібних лікарів, які проводили приватні заняття для охочих опанувати медицину. У 1760 р., з'явився закон, який зобов'язував кожного лікаря та хірурга отримати спеціальний дозвіл – ліцензію на приватну практику. Як результат, у 1767 р. було відкрито медичну школу Королівського коледжу, яка багато разів змінювала свою офіційну назву через низку причин. Охочі мали змогу отримати ступінь бакалавра медицини, а через рік після цього – ступінь доктора медицини. Важливо вказати, що, по-перше, в закладі освіти відбувалася як індивідуальна (С. Клоссі, Дж. Джонз, Н. Ромейн, В. Мотт, Дж. Долтон та ін.), так і колективна інноваційна діяльність. Інтенсивний розвиток інновацій припав на 1840 – 1850-ті рр. Наприкінці XIX ст. заклад освіти отримав назву «медична школа Колумбійського університету» й став повноцінним структурним підрозділом зазначеного освітнього осередку.

Перспективами подальших розвідок вважаємо висвітлення інновацій у Дартмутському медичному коледжі в окреслений період.

Ключові слова: *американська медична освіта, ліцензія на приватну практику, медична школа Королівського коледжу, інновації, коледж лікарів і хірургів, індивідуальна інноваційна діяльність, колективна інноваційна діяльність, медична школа Колумбійського університету.*

УДК 378.4.147:615.8-051]-027.561(489)

Тетяна Левитська

Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка

ORCID ID 0000-0003-3431-9725

DOI 10.24139/2312-5993/2020.09/443-458

ОСНОВНІ ВИМОГИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ДАНІЇ НА ПРИКЛАДІ КОПЕНГАГЕНСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ ПРИКЛАДНИХ НАУК

У статті проаналізовано зміст професійної підготовки фахівців з фізичної терапії у вищих навчальних закладах Данії на основі використання методів аналізу, систематизації, порівняння й узагальнення. Визначено перелік данських університетів, які проводять підготовку фахівців із фізичної терапії. Проаналізовано навчальний план підготовки бакалаврів фізичної терапії в Копенгагенському університеті прикладних наук, де навчаються фахівці з фізичної терапії. Висвітлено стратегічні цілі, види навчальних занять і кількість балів (ECTS) для підготовки фахівців із фізичної терапії в данських університетах. Уточнено компетентності фахівців із фізичної терапії та умови здійснення їх професійної діяльності.

Ключові слова: професійна підготовка, фізичний терапевт, університети Данії, бакалавр, навчальний план.

Постановка проблеми. Сучасні наукові дослідження вітчизняних учених характеризуються незначною увагою до вивчення європейського досвіду університетської підготовки фахівців із фізичної терапії. У системі реабілітаційної діяльності в європейських країнах застосовується термін «фізична терапія», який за змістом ідентичний прийнятому в Україні терміну «фізична реабілітація».

Як відомо, професійна діяльність фізичних терапевтів у Данії знаходиться під захистом держави, а дипломи данських університетів визнаються в більшості країн світу, особливо в медичній галузі, актуальним є вивчення європейського досвіду професійної підготовки фахівців фізіотерапії, зокрема у вищих навчальних закладах Данії на прикладі Копенгагенської Професійної вищої Школи Копенгагенського університету прикладних наук.

Аналіз актуальних досліджень. Фундаментальну основу зазначеної проблеми становлять дослідження, що здійснювались у філософському, медичному, біологічному, психологічному, педагогічному та інших аспектах. Здоров'я людини та фізична терапія становлять предмет уваги відомих зарубіжних та вітчизняних учених, таких як М. Амосов, П. Бреґг, К. Ніші та інші. Змісту професійної підготовки фахівців з фізичної терапії у вищих навчальних закладах присвячено багато досліджень. Аналіз науково-методичної та спеціальної літератури свідчить, що проблемою підготовки магістрів у педагогічних університетах займалися вчені І. Батракова, В. Козирєв, П. Радіонова та інші. Організаційно-методичні аспекти професійної підготовки фізичних терапевтів досліджували багато вітчизняних науковців, зокрема, Ю. Лянной, О. Звіряка, О. Шаповалова, Н. Белікова, І. Білолипецька, Т. Бойчук, Л. Волошко, А. Герцик, М. Дутчак, Р. Карпюк, Г. Макарова, О. Міхеєнко, Є. Приступа, Л. Сущенко та інші. На сьогодні у вітчизняній науці обмежена кількість досліджень, які пов'язані з вивченням закордонного досвіду професійної підготовки фахівців з фізичної терапії.

Мета статті – дослідити зміст професійної підготовки фахівців із фізичної терапії в університетах Данії.

Методи дослідження. На даному етапі наукового пошуку доцільним, на нашу думку, було використання таких теоретичних методів дослідження: аналіз, систематизація, порівняння й узагальнення навчального плану, наукових даних, клінічної освіти та здатності мислити по-новому з метою висвітлення змісту професійної підготовки фахівців із фізичної терапії в данських університетах.

Виклад основного матеріалу. Данський навчальний заклад для фізіотерапевтів – це інститут знань, який пов'язує освіту й дослідження з поточними потребами суспільства та є рушійною силою співпраці між навчальними закладами, муніципалітетами, регіонами і компаніями, де висуваються високі вимоги до студентів, але також надається багато знань, умінь та навичок із точки зору високого професіоналізму, індивідуальних талантів та подальшої освіти.

Університети, що проводять підготовку фахівців із фізіотерапії, готують студентів також до інших професій, як-от: ерготерапевти, дієтологи, вчителі, вихователі, медсестри тощо. Багато студентів повертаються пізніше, щоб продовжувати навчання, для яких організуються спеціальні курси та організації. Уже під час тренінгу вони працюють з конкретними питаннями на майбутніх робочих місцях і створюють мережі, які тривають. У той самий час, навчальні заклади тримають пальці на пульсі, зустрічаючи випускників, коли вони накопичили досвід своєї професії та діляться своїми знаннями з викладачами. Досліджується сьогоденне життя в данських дитячих садках, школах, медичних та спортивних закладах і як його можна покращити, а навчальні заклади допомагають розробити проекти для цього.

Цінності данських навчальних закладів працюють над розвитком живої освіти, яка об'єднує людський розвиток та високий рівень знань, оскільки вважається, що люди найкраще розвиваються в динамічних середовищах, пристосованих до потреб окремих людей. У студентів та викладачів вищих навчальних закладів мають бути високі амбіції. Рушійною силою в освіті та професійній діяльності є високий академічний рівень, створений за рахунок взаємних високих вимог, практично орієнтованих досліджень та здатності мислити по-новому. Вищі навчальні заклади повинні дбати про людські стосунки, а таланти повинні бути розроблені в безпечному середовищі, на очах кожного студента та в тісному співробітництві з місцевими робочими місцями та підприємствами. У змістовному житті збалансовано навчання, праця та дозвілля. Якість життя зростає, коли є можливість сконцентруватися на професійному зануренні та довірі до подальшого трудового життя. Університети Данії, що готують майбутніх фахівців із фізичної терапії, мають бачення того, щоб бути активним партнером частини суспільства, яку вони навчають за допомогою високоякісної освіти, що базується на провідних дослідженнях та належній практиці у професії. З цим баченням вводяться стратегічні цілі, які стосуються реальності, з якою студент стискається для

забезпечення кращого та ефективнішого навчання, догляду та лікування; зміцнювання узгодженості соціальних пільг; уміння впроваджувати сучасні знання та дослідження та у своїй професійній діяльності та бути готовими робити обґрунтований та рішучий вибір на цій основі.

Розглянемо стратегічні цілі та програми навчання данських навчальних закладів для фізіотерапевтів на прикладі Копенгагенського університету прикладних наук. *По-перше*, кількість викладачів, які беруть участь у науково-дослідній роботі, повинна зростати. Це створить більш широке та посилене академічне середовище досліджень та розвитку для індивідуальної освіти й одночасно сприятиме підвищенню рівня знань студентів. Усі результати дослідницьких та дослідно-конструкторських робіт в університеті мають практичну спрямованість. До 2020 року всі викладачі на постійній основі мають брати участь у науково-дослідній роботі. 100 % проєктів досліджень та розробок повинні використовуватися для викладачів, студентів та партнерів. *По-друге*, потрібна краща інтеграція практики в навчання. Викладачі в університеті повинні мати сучасні й найкращі знання, досвід розвитку та практико-орієнтованого навчання, 50 % всіх викладачів на постійній основі повинні мати професійну клінічну підготовку та повинні навчати разом із викладачами з клінічної практики, а також 35 % всіх штатних викладачів повинні бути на стажуванні на клінічній практиці протягом останнього року. *По-третє*, студенти повинні більше навчатися і практикуватися, а також вивчати не тільки професійну літературу. Метою є збільшення стимуляції та мотивації в навчанні, щоб підвищити рівень уміння студентів та задоволення від роботи. Професійно-актуальні теоретичні та практичні вправи й тести мають бути добре інтегрованою частиною всіх програм навчання, а всі підготовчі, навчальні та оцінювальні програми навчання повинні постійно оновлюватися.

По-четверте, потрібно виховувати більш сильних учнів та ставити вищі вимоги. Студенти все більше будуть розглядатися як самозайняті і повинні брати на себе сильну відповідальність за власну освіту та брати участь у покращанні навчання – адже освіта проводиться для студентів та з їхньою участю. Студенти мають кинути виклик своєму потенціалу. Потрібно заснувати добре організовану та міцну загальну студентську організацію, яка діє професійно. Студентська Рада повинна бути активним партнером, яка має брати участь в ініціативах для подальшого розвитку освіти й підрозділів університету в діалозі з керівництвом. 90 % студентів повинні навчатися, відчуваючи високі вимоги до їх професіоналізму та участі в їх освіті. Вищі навчальні заклади повинні мати хороші й різноманітні навчальні середовища

з придатним місцем для навчання та волонтерської діяльності. *По-п'яте*, вищі навчальні заклади повинні мати цілодобовий доступ до знань (24/7), щоб дати студентам найкращі та актуальні умови, коли це стосується використання ІТ та цифрових рішень у сфері освіти, а 90 % студентів повинні мати освіту, що передбачає ІТ як частину навчання та повну оцифровку письмових іспитів та домашніх завдань.

У Данії відповідальним за законодавче забезпечення навчання та професійної діяльності фізичних терапевтів є Міністерство освіти. Відповідно, як і всі інші вищі навчальні заклади, Копенгагенський університет уклав угоду про розвиток з Міністерством освіти на 2015-20 роки. Метою розробки контрактів було узгодження цілей освітньої політики міністра та вимог окремої інституції й розширення відкритого діалогу між міністерством та індивідуальним інститутом щодо стратегії та визначення пріоритетів цілей. Контракт містить цілі розвитку. Під кожною метою вказані деякі показники, які більш конкретно показують, як індивідуальний навчальний заклад буде працювати з відповідною метою розвитку. Договір про розвиток 2020 року містить шість загальних обов'язкових цілей для всіх вищих навчальних закладів: краща якість в освіті, велика актуальність та підвищена прозорість, краща узгодженість та співпраця, посилення інтернаціоналізації та науково-дослідної бази, а також збільшення регіональної співпраці. Договір про розвиток також має включати деякі додаткові цілі. Так, наприклад, додатковими цілями Копенгагенського університету в договорі 2020 є цілодобовий доступ до знань 24-7 та посилення інтернаціоналізації студентів. Звітність про договір розвитку має відбуватися щорічно в першому кварталі контрактного періоду, а з 2014 року вона є частиною річного звіту.

1 березня 2018 року університетські коледжі Копенгагену об'єдналися та стали Копенгагенською професійною вищою школою Копенгагенського університету прикладних наук. Підготовка бакалавра з фізичної терапії здійснюється на базі Копенгагенської професійної вищої школи (København Professionshøjskole) та триває 3½ роки. Значна частина навчання відбувається на практиці, потім фахівець має право працювати з фізичною терапією в реальному світі. З дипломом бакалавра з фізичної терапії можна навчатися далі на дипломному, магістерському та кандидатському рівнях.

Навчальний план підготовки описує зміст програми навчання фахівців із фізичної терапії. Курс програми представлений на основі його загального профілю, структури та розподілу балів ECTS. Крім того, навчальна програма описує теми та цілі навчальних досягнень за сім семестрів програми. Освітній

процес організовано таким чином, що зміст та обговорювані теми відображають можливості та труднощі, з якими може стикнутися майбутній фізіотерапевт. Фізіотерапевт має проводити самостійне дослідження, тестування, диференціальну діагностику, лікування та реабілітацію. Метою фізіотерапії є сприяння функціонуванню людини, зміцненню здоров'я та покращання якості життя шляхом розвитку, підтримки й відновлення найкращої якості руху тіла та підтримки цілеспрямованих громадянських ініціатив у галузі охорони здоров'я, спрямованих повернення до трудового життя та дозвілля. Перспективи професійного розвитку повинні бути зосереджені на незалежних дослідженнях, розробках та практиці стосовно міжнародно визнаних зусиль, спрямованих на неінвазійні та нефармакологічні втручання, що ґрунтуються на наглядових тренінгах та фізичних навантаженнях, розвиткові компетентностей, які підтримують роль фізіотерапевта як першої контактної особи з правом направлення пацієнтів до інших спеціалістів галузі охорони здоров'я, а також на національну та глобальну рівність у забезпеченні здоров'я через фізичну активність, рух та мотивацію.

Основними компетентностями фізіотерапевта мають бути управління, планування, оцінювання, розвиток та поширення практики фізіотерапії, а також координування пацієнтів і персоналу закладів охорони здоров'я в спільному творчому, інноваційному та цілісному розумінні людської автономії та гідності. Фахівці з фізичної терапії мають проводити тести і скринінги, а також на основі знань про діагностику патології, прогностичної й диференціальної діагностики розплутувати та лікувати дисфункції опорно-рухового апарату і фізіологічно пов'язані з ним системи, больові стани, а також психосоматичні проблеми, визначати необхідність як параклінічного дослідження, так і інших компетентностей медичних працівників щодо оцінки можливих конкуруючих патологічних станів, застосовувати медичні технологічні рішення, а також обирати й застосовувати мануальну процедуру лікування тканин/мобілізацію суглобів, фізичні вправи та інші засоби лікувальної фізкультури та реабілітації шляхом критичного відображення, клінічних міркувань та прийняття рішень. Фізіотерапевти повинні надавати медичні навчальні інструкції, консультації та освіту, співпрацювати та спілкуватися ситуативно з громадянами, пацієнтами, родичами, громадянським суспільством та медичними працівниками. Освіта дає студенту право застосовувати звання бакалавра з фізіотерапії. Назва данською мовою – *professionsbachelor i fysioterapi*, назва англійською мовою – *Bachelor of Physiotherapy*.

Навчання може бути санкціоноване відповідно до Закону про авторизацію медичних працівників та закладів охорони здоров'я та відносно до Виконавчого наказу про освіту. Програма підготовки бакалаврів з фізіотерапії Копенгагенського університету розрахована на сім семестрів. Детальні описи семестрів, у тому числі щодо змісту окремих курсів, а також описи тестів, доступні студентам університету на Інтернет-порталі.

Навчальний заклад несе відповідальність за забезпечення необхідної кількості клінічних навчальних місць та повідомляє студентів 1 і 2 семестрів інформацію про місце клінічного навчання приблизно за 2-3 тижні до початку клінічного викладання. Студенти 4, 5 і 6 семестрів розподіляються комп'ютерною програмою на сайтах клінічного викладання через портал стажування. Метою цього розподілу є те, щоб усі студенти отримали широкий клінічний досвід, включаючи муніципальні клінічні бази навчання (лікарні та поліклініки), приватні, педіатричні та спеціалізовані заклади. Після розподілу місця через Портал стажувань, студенти 4, 5 та 6 семестру протягом 1 тижня мають можливість обмінюватися між собою в межах своєї сфери. Це означає, що місце в лікарні можна обміняти з місцем в іншій лікарні, місце в поліклініці можна обміняти з місцем у іншій поліклініці, а місце у приватній практиці / дитячому закладі / спеціальному закладі може перейти в інше місце в межах цієї сфери роботи. Усі студенти повинні пройти тести на офіційних сайтах, підготовлених для цього й отримати відповідні сертифікати щодо гігієни рук, пожежогасіння, а також серцево-легеневої реанімації перед початком клінічного викладання в 1 семестрі. Вони дійсні протягом одного року і студенти повинні щороку постійно поновлювати ці тести, тому що лікарняні заклади та психіатричні центри вимагають, щоб усі студенти проходили сертифікацію відповідно до вимог щодо сертифікації з базової серцево-легеневої реанімації, пожежі та гігієни.

На початку кожного клінічного навчання кожен студент підписує обітницю мовчання протягом усього періоду навчання. Навчальний заклад відповідає за отримання декларації про конфіденційність, що значною мірою стосується і соціальних мереж (наприклад, Facebook, Snap-chat, Instagram, Youtube, публікування ім'я, адреси, фотографії, відео один одного / пацієнтів / громадян тощо). Це може призвести до виключення з практики. Студент несе відповідальність за те, щоб бути поінформованим щодо інформованої згоди клієнта / громадянина / пацієнта та щодо особистої інформації та інформації про перебіг лікування. Клієнт / громадянин / пацієнт завжди має можливість отримати доступ до документів у медичних картах та офіційних робочих документах на місці відповідно до загальної практики. Доступ до

справи не поширюється на письмові роботи студента, які не записані в офіційних документах клінічного навчального закладу. Студент повинен у письмових навчальних завданнях забезпечити анонімність усіх даних. Особисті імена, топоніми, дати, роки та професії повинні бути анонімними. Це можна зробити, наприклад, використовуючи вік замість дати народження / року, тижні та дні замість дат та використання назви «Пацієнт 1, 2...» замість імен. Письмові навчальні завдання студента (наприклад, клінічні міркування у фізіотерапії KRIF) не можуть передаватися між місцем клінічного викладання та місцем проживання студента або надсилатись електронною поштою без анонімності всіх даних. Матеріали журналу та інші офіційні робочі документи не повинні залишати клінічну базу. Розбіжності між студентами та клінічним навчальним закладом можуть зазнати студент, клінічний викладач та/або керівник клінічного навчального закладу. У разі будь-яких розбіжностей між одним/кількома студентами та клінічним викладачем чи керівником, проблема повинна бути вирішена спочатку між залученими сторонами. Студент, клінічний викладач та керівник проводять збори, якщо студент, клінічний викладач або керівник мають питання стосовно навчання студента або стосовно навчального середовища в місці клінічного викладання. На зустрічі сторони розповідають про свій досвід вирішення конкретного питання та спільно розглядають проблему. Керівник бази клінічного викладання відповідає за ведення протоколів як письмової документації курсу, яка містить дату зустрічі, учасників, тему тощо. Якщо вони не досягнуть задовільного вирішення проблеми шляхом зустрічей із залученими особами, студент може згодом подати це питання керівнику навчального закладу шляхом письмового запиту. Скарга повинна бути подана не пізніше ніж через 2 тижні після закінчення клінічного періоду навчання. Для початку, розбіжності в клінічному навчанні повинні бути усунені протягом періоду клінічного навчання. Якщо запит щодо невідповідностей стосується викладача клініки та відбувається після того, як студент закінчив клінічне викладання, студент повинен зв'язатися з цим щодо керівника навчального закладу. Керівник закладу освіти, як правило, скликає сторони на нараду, на якій обидві сторони матимуть можливість викласти справу з метою створення діалогу з цього питання. Керівник закладу освіти приймає остаточне рішення у справі та інформує про рішення студента, координатора клінічної освіти та керівника клінічного навчального закладу.

Періоди клінічного навчання мають бути складені таким чином, що вони є передумовою для наступного періоду клінічної освіти. Має існувати вбудована прогресивність у навчанні результатів клінічної освіти, спрямована

на підвищення рівня самооцінки та вирішення більш складних проблем. Клінічне викладання має місце у 1, 2, 4, 5 і 6 семестрах. Перший семестр – це переважно спостережне стажування протягом 4 днів, коли студент отримує уявлення про фізіотерапію як предмет та професію. Клінічне навчання 2-го семестру – це 2 тижні, коли студент повинен приймати пацієнтів уперше – самостійно або разом 2-2. Основна увага приділяється спілкуванню, клінічним обґрунтуванням, обстеженню тканин та лікуванню. Аналогічно, основна увага приділяється обстеженню постави, а також обстеженню суглобів, м'язів та активності. На 4, 5 та 6 семестрах клінічного навчання студент повинен обстежити та лікувати пацієнтів, а також використовувати професійне спілкування в діалозі та співпраці з пацієнтом, а також міжпрофесійними партнерами. Клінічні міркування продовжуються усно та письмово. Клінічне навчання 4 семестру триває 8 тижнів. У 4 семестрі студент працює переважно під наглядом та керівництвом. Це перший довготривалий клінічний курс із акцентом на клінічних аргументаціях та прийнятті рішень. Студенти мають написати два письмових завдання «Клінічні міркування у фізіотерапії (Klinisk ræsonnering i fysioterapi – KRIF)», у яких описуються міркування та дії студента щодо обстеження та лікування пацієнта. Клінічний курс закінчується внутрішнім клінічним іспитом на базі клінічного викладання, де екзаменатором є викладач клініки, а другим – викладач теорії з навчального закладу. Клінічне навчання в 5 семестрі триває 6 тижнів. У 5 семестрі студент також повинен застосовувати знання з моторного навчання на практиці з пацієнтом. Студент працює частково під наглядом та керівництвом, але більш незалежно. Іспит після клінічного навчання в 5 семестрі не проводять, але проводять випробування без оцінювання та студенти мають написати одне письмове завдання «Клінічні міркування у фізіотерапії», у якому описуються міркування та дії студента щодо обстеження та лікування 1 пацієнта. Клінічне навчання 6-го семестру триває 11 тижнів. У 6-му семестрі студент працює над самостійною професійною практикою, де основний фокус приділяється неврологічним проблемам. Це останній клінічний період викладання. Студенти мають написати два письмових завдання «Клінічні міркування у фізіотерапії» на двох своїх пацієнтів, які вони самі обирають. Клінічне навчання закінчується зовнішнім тестом на базі клінічного навчання. У 6-му семестрі це зовнішній тест, де цензор призначається Цензорним корпусом. Екзаменаторами є клінічний викладач та викладач з теорії навчального закладу фізіотерапевтів. Матеріали, отримані під час іспитів, повинні зберігатися в клінічному навчальному закладі протягом одного року. Документація про відвідування

та документація про проведення співбесід із питань розвитку повинні бути зареєстровані на порталі стажування, де так само пишеться остаточне оцінювання студента у 4, 5 та 6 семестрах. На 4-му та 6-му семестрах студент повинен брати участь у клінічному іспиті, за умови, якщо він був відсутній не більше 10 % часу та до 5 робочих днів до початку іспиту. Якщо у студента є більше 10 % прогулів у його клінічному навчанні в 4-му та 6-му семестрах, студент може подати заявку на отримання відпустки, щоб йому дозволили скласти тест. В оцінці 00 або -03 (не здано) студент автоматично реєструється для наступного повторного складання іспиту, як правило, через тиждень після звичайного іспиту. Здача клінічних іспитів у 4-му та 6-му семестрах є обов'язковою умовою для участі в факультативному елементі «Самоорганізований курс, професійний досвід як на національному, так і на міжнародному рівні» та інших факультативних елементах у 7-му семестрі.

Під час проходження клінічної практики студенти програми фізіотерапевтів мають можливість навчатися за кордоном, що затверджується відповідно до детальних критеріїв в інтрамережі Копенгагенської професійної вищої школи для студентів та службовців. Рекомендується пройти лише одне навчальне перебування за кордоном, і це має бути в 4, 5, 6 семестрі або як факультативний курс у 7 семестрі. Якщо навчальний термін відбувається в 6-му семестрі, студент повинен скласти семестровий іспит у клінічному місці, пов'язаному з програмою навчального закладу фізіотерапевтів. Навчальне перебування за кордоном може бути завершено за попереднім схваленням та схваленою програмою навчального закладу. Деякі клінічні локації за кордоном вимагають, щоб студенти навчались у клінічному закладі під егідою лікарні. Контакт щодо клінічного викладання за кордоном є міжнародним координатором освіти фізіотерапевта.

Для студентів, яким пропонуються індивідуально підготовлені програми навчання чи курси через захворювання, відпустки чи інше, прогрес у навчанні не підтримується тому, що студенти не можуть гарантувати роботу команди на індивідуально організованих курсах. Міждисциплінарна освіта має бути включена інтегровано в навчання фахівців із фізіотерапії, а ECTS бали мають бути рівномірно розподілені в перших двох клінічних навчаннях на першому та другому семестрах та частково в шеститижневій практиці 5-го семестру спільного з іншими програмами в університеті. Необов'язкові та вільно вибрані елементи мають з'являтися в кількох місцях програми. Вони повинні бути організовані частково протягом перших двох навчальних років, частково на початку 7-го семестру. Необов'язкові предмети можуть

вирішувати як монофонічні дисципліни, так і міждисциплінарні в галузі інновацій, технологій, досліджень та розробок на національному та/або міжнародному рівнях.

Іспити проводяться у зв'язку із закінченням семестру. Іспит другого семестру повинен бути складений до закінчення другого року навчання після початку навчання, щоб студент зміг продовжити програму. Дипломна робота бакалавра може мати місце лише тоді, коли здані всі іспити. Повинно мати місце обов'язкове відвідування практичного навчання. Дотримання обов'язкового відвідування (90 %) є необхідною умовою для участі в остаточному клінічному іспиті. Протягом клінічного періоду викладання студент має право на відсутність, беручи участь у засіданнях Ради студентів та засідання Студентської Ради фізіотерапевтів, засіданнях Комітету з освіти та Навчальної Ради при навчальному закладі фізіотерапевтів, засіданнях головної ради данських фізіотерапевтів, Регіональної Ради данських фізіотерапевтів або за участю в робочих поїздках, наприклад до Європейської мережі фізіотерапії у вищій освіті (European Network of Physiotherapy in Higher Education – ENPHE) та Всесвітньої конфедерації фізичних терапевтів (World Confederation for Physical Therapy – WCPT). На початку клінічного викладання студент повинен повідомити сайт клінічного викладання про будь-які дні зборів. Протягом коротших періодів клінічного викладання (1–2 тижні) студент може бути відсутній у зв'язку із зазначеними вище засіданнями. Крім того, мають застосовуватися правила, що містяться у Виконавчому наказі про іспити та заключні екзамени в професійно орієнтованих закладах вищої освіти. Скарги на умови проведення іспиту повинні подаватися випробуваним до навчального закладу. Скарга повинна бути письмовою та обґрунтованою. Скарга повинна бути подана не пізніше ніж через 2 тижні після оголошення оцінки тесту. Іспит семестру може складатися з підтестів, де видається загальний бал. Зважування субтестування показано у призначенні ECTS балів. Існує кілька тестів для 5 та 6 семестрів. ECTS-бали розподіляються по предметним областям у межах програми, включаючи предмети з мінімум 5 балів ECTS. Всього за період навчання фахівець із фізичної терапії має здобути 210 ECTS балів. *Науки про здоров'я* в цілому включають 145 балів, з яких науки про теорію, етику та методологію досліджень – 19 балів, охорона здоров'я населення, епідеміологія та статистика – 6 балів, професійні комунікації, інформаційні технології та інформатика в галузі охорони здоров'я – 10 балів, науки про рух – 5 балів, фізіотерапевтичний огляд, діагностика, дослідження та лікування – 20 балів, наука про біль – 5 балів, кістково-м'язової фізіотерапія – 20 балів, зміцнення здоров'я та профілактика

захворювань – 20 балів, робоче середовище, здоров'я, безпека на робочому місці та функціональні можливості – 5 балів, а міждисциплінарні спеціальності – 35 балів. *Предмети природознавства* в цілому включають 40 балів, з яких анатомія – 10 балів, фізіологія та харчування людини – 13 балів, а патологія та фармакологія – 17 балів. *Гуманітарні предмети* в цілому включають 15 балів, з яких психологія здоров'я – 8 балів, а загальна та медична педагогіка – 7 балів. *Соціальні науки* в цілому включають 10 балів, законодавство, управління, економіка охорони здоров'я та управління персоналом в галузі охорони здоров'я – 5 балів, а громадське здоров'я та соціальна медицина – 5 балів.

Дипломна робота бакалавра повинна складатися з письмової та усної частини. Проект бакалавра може бути підготовлений самостійно або у групах студентів, моно- або міжпрофесійних. У дипломних роботах, підготовлених у групах, написана робота має бути цілком однаковою для всієї групи. Дипломна робота бакалавра повинна документувати розуміння та самостійну здатність роздумувати над професійною практикою та використанням теорії досліджень та наукового методу стосовно практично орієнтованої проблеми. Студент повинен сформулювати тему, яка повинна бути центральною для освіти та професії, можливо, у співпраці з приватним чи державним підприємством, а навчальний заклад підготовки фахівців з фізіотерапії має схвалити цю тему. Метою дипломної роботи має бути набування студентами компетентності для участі в розробці, упровадженні та виконанні, а також у документації та поширенні наукових досліджень та розробки, що сприяє розвитку та поширенню знань із фізіотерапії.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Аналіз інформації, представлений на навчально-наукових сайтах університетів Данії, дозволив визначити цілісну картину професійної підготовки майбутніх фахівців із фізичної терапії у відповідних вищих навчальних закладах. У результаті аналізу освітньої системи Данії встановлено, що навчання на бакалавра фізіотерапії проводиться в 8 університетах Данії в містах: Копенгаген, Нествел, Есб'єрг, Оденсе, Роскільд, Ольборг, Орхус та Холстебро. Нами встановлено, що відповідно до данського законодавства програма навчання бакалаврів з фізичної терапії в усіх навчальних закладах Данії відповідає 3½ рокам навчання. Вона розподілена на 7 семестрів і заснована на знанні фізичної терапії в поєднанні зі знанням медичних, природознавчих, гуманітарних і соціальних наук. Теоретична та клінічна підготовки об'єднані у взаємодії зі зростаючою складністю протягом всієї програми з метою забезпечення розвитку реалістичних і професійно орієнтованих навичок.

Студент повинен, за допомогою теорії та практики, відображати у фізіотерапії досягнення практичних і особистих навичок, пов'язаних із поведінкою, управлінням, спілкуватися та розвивати фізіотерапію. Клінічне навчання оцінюється внутрішніми чи зовнішніми іспитами. Метою клінічних випробувань є оцінка клінічних навичок учня. У внутрішніх клінічних іспитах бере участь експерт від навчального закладу. Іспити оцінюються по 7-бальній шкалі де -03 або 00 означають «не здано», а 02, 04 та 07 означають «здано». Наприкінці клінічні іспити оцінюються зовнішнім експертом.

Після закінчення освіти на бакалавра фізіотерапії студенти можуть претендувати працювати самостійно як фізіотерапевти і вступати в професійні та міждисциплінарні співробітництва. Підготовка кадрів повинна, відповідно до соціального, науково-технічного розвитку та потреб суспільства у фізіотерапії, кваліфікувати студентів у галузі теоретичної та клінічної фізіотерапії. З дипломом бакалавра з фізичної терапії можна навчатися далі на дипломному, магістерському та кандидатському рівнях.

Фізичний терапевт, як випускник університету, повинен здійснювати, спілкуватися і керувати фізіотерапією у зв'язку з оцінкою, діагностикою, лікуванням, відновленням, полегшенням, зміцненням здоров'я, профілактикою та реабілітацією; оцінювати, обґрунтовувати і розвивати професійну практику з аналітичної точки зору; співпрацювати з пацієнтом, родичами, колегами та іншими фахівцями з повагою до їх етнічної, культурної, релігійної та мовної приналежності; розробляти й забезпечувати якість фізіотерапії, включаючи інновації, і застосувати наявні знання в нових контекстах і здійснювати, застосовувати та брати участь у розвиткові роботи та продовжити теоретичне та клінічне кваліфікаційне навчання в закладах вищої освіти після закінчення навчання.

У зв'язку з соціально важливими змінами в системі охорони здоров'я, прагненням увійти в міжнародний простір, заклади освіти України повинні суттєво модифікувати організацію та зміст освіти, підготувати принципово нове покоління кадрів із вищою освітою, які будуть відповідати вимогам внутрішнього та зовнішнього ринків праці. У зв'язку з цим реалізація Державної національної програми «Освіта» (Україна XXI століття) повинна використовувати передовий закордонний досвід щодо підготовки бакалаврів із фізичної терапії. Данія є лідером у системі фізичної реабілітації та демографічних показниках, а також є однією з найактивніших членів Світової конфедерації фізичної терапії і це дає можливість дослідити та використати її досвід у підготовці бакалаврів фізичної реабілітації та організації умов праці. В основу дослідження покладено концептуальні положення нормативних

документів вищих навчальних закладів Данії. Відповідно до програми ООН Глобальні Цілі Сталого Розвитку 2016-2030 (The 2030 Agenda for Sustainable Development) та Указу Президента України №678/2015 «Про активізацію роботи щодо забезпечення прав людей з у інвалідністю» (2016) особливу увагу сконцентровано на розробленні та затвердженні кваліфікаційних характеристик професії фізичного терапевта, а також на здійсненні заходів щодо розроблення нових стандартів навчання за відповідною спеціальністю.

Актуальність і доцільність дослідження професійної підготовки майбутніх фізичних терапевтів в університетах Данії детерміновано необхідністю подолання суперечностей, що виникають між об'єктивною потребою суспільства та зростанням попиту на фізіотерапевтів в Україні, здатних ефективно здійснювати професійну діяльність на ринку реабілітаційних послуг, та недостатнім рівнем сформованості готовності випускників вищих навчальних закладів України до цих видів діяльності; новими вимогами до підвищення якості вищої освіти та недостатньою розробленістю й науковою обґрунтованістю системи професійної підготовки майбутніх фізіотерапевтів у вищих навчальних закладах України; сучасними тенденціями трансформації вищої освіти в умовах глобалізації та євроінтеграції та недостатнім урахуванням позитивного досвіду підготовки майбутніх фізіотерапевтів у вищих навчальних закладах Данії та реально існуючим досвідом професійної підготовки майбутніх фізіотерапевтів у вищих навчальних закладах України і потребою в оновленні програмного, інформаційного і науково-методичного забезпечення цього процесу.

ЛІТЕРАТУРА

- Лянной, Ю. О. (2014). Зміст професійної підготовки магістрів з фізичної реабілітації в університетах Канади. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 2 (36), 463-470 (Liannoy, Yu. O. (2014). Contents of Masters in Physical Rehabilitation at Canadian Universities. *Pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies*, 2 (36), 463-470).
- Лянной, Ю. О. (2015). Система професійної підготовки майбутніх бакалаврів і магістрів фізичної реабілітації (фізичної терапії) в університетах Нідерландів. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 3 (47), 97-107 (Liannoy, Yu. O. (2015). The system of professional training of future bachelors and masters of physical rehabilitation (physical therapy) in the universities of the Netherlands. *Pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies*, 3 (47), 97-107).
- Лянной, Ю. О. (2015). Зміст професійної підготовки фахівців з фізичної реабілітації (фізичної терапії) у вищих навчальних закладах Австрії. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 4 (48), 74-87 (Liannoi, Yu. O. (2015). Content of professional training of specialists in physical rehabilitation (physical therapy) in higher education institutions of Austria. *Pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies*, 4 (48), 74-87).

Белікова, Н. О. (2012). *Підготовка майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до здоров'язберезжувальної діяльності: теорія та методика*. ТОВ «Козарі» (Belikova, N. O. *Preparation of future specialists in physical rehabilitation for health-preserving activity: theory and methods*. LLC "Kozari").

Копенгагенський університетський коледж (*Professionshøjskole*). Режим доступу: <https://www.kp.dk/om-koebenhavns-professionshoejskole/> (*Copenhagen University College (Professionshøjskole)*). Retrieved from: <https://www.kp.dk/om-koebenhavns-professionshoejskole/>).

РЕЗЮМЕ

Левитская Татьяна. Основные требования к организации профессиональной подготовки специалистов по физической терапии в высших учебных заведениях Дании на примере Копенгагенского университета прикладных наук.

В статье проанализировано содержание профессиональной подготовки специалистов по физической терапии в высших учебных заведениях Дании на основе использования методов анализа, систематизации, сравнения и обобщения. Определен перечень датских университетов, которые осуществляют подготовку специалистов по физической терапии. Проанализирован учебный план подготовки бакалавров физической терапии в Копенгагенском университете прикладных наук, где учатся специалисты по физической терапии. Освещены стратегические цели, виды учебных занятий и количество баллов (ECTS) для подготовки специалистов по физической терапии в датских университетах. Уточнены компетентности специалистов по физической терапии и условия осуществления их профессиональной деятельности.

Ключевые слова: профессиональная подготовка, физический терапевт, университеты Дании, бакалавр, учебный план.

SUMMARY

Levytska Tetiana. Basic requirements for the organization of professional training of specialists in physical therapy in higher education institutions of Denmark on the example of the Copenhagen University of Applied Sciences.

The article analyzed the content of professional training of physical therapy specialists in higher education institutions in Denmark using the analysis, systematization, comparison and generalization of the curriculum, scientific data, clinical education, and the ability to think in a new way. A list of Danish universities that train specialists in physical therapy has been presented. The curriculum for Bachelor of Physical Therapy at the University of Applied Sciences in Copenhagen, where physical therapy specialists' study, is analyzed. The strategic goals, types of training sessions and the number of points (ECTS) for the training of specialists in physical therapy at Danish universities are highlighted. The competences of specialists in physical therapy and conditions of their professional activity are specified.

It is concluded that the relevance and feasibility of the study of professional training of future physical therapists in Danish universities is determined by the need to overcome the contradictions between the objective needs of society and the growing demand for physiotherapists in Ukraine, able to effectively carry out professional activities in the rehabilitation services market and insufficient level of formation of readiness of the higher education institutions graduates in Ukraine to these types of activity; new requirements for improving the quality of higher education and insufficient development and scientific validity of the system of professional training of future physiotherapists in higher education institutions of Ukraine; current trends in the transformation of higher education in the context of globalization and European integration and insufficient consideration of the positive experience of training future physiotherapists in higher education institutions in Denmark and the actual experience of

training future physiotherapists in higher education institutions in Ukraine and the need to update curriculum, information and scientific-methodological provision of this process.

Key words: *training, physical therapist, Danish universities, bachelor, curriculum.*

УДК 37-047(410)

Валентина Швиденко

Перша міська гімназія, м. Черкаси

ORCID ID 0000-0002-3207-4384

DOI 10.24139/2312-5993/2020.09/458-468

СТАН ОПРАЦЮВАННЯ ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ВИХОВНОЇ РОБОТИ В ЗАКЛАДАХ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ У СУЧАСНОМУ НАУКОВОМУ ДИСКУРСІ

У статті розкрита проблема організації виховної роботи в закладах середньої освіти Великої Британії у працях вітчизняних на зарубіжних науковців. Висвітлено різні погляди педагогів на виховання в закладах середньої освіти Великої Британії, основна увага яких зосереджується на вихованні моральних якостей дітей, організації сімейного виховання дітей у Великій Британії. У статті показано роль сучасної британської сім'ї у вихованні дітей. Зазначено, що інтегративною складовою є орієнтація на виховання особистості з розвиненим естетичним світоглядом, який ґрунтується на загальнолюдських цінностях і пріоритетах. Відображено патріотичне виховання, що сприяє критичному діалогу і демократичного процесу, здатне об'єднати людей у всьому різноманітті багатонаціонального суспільства. Продемонстровано гендерне виховання учнів закладів середньої освіти у Великій Британії.

Ключові слова: *виховна робота, заклади середньої освіти, Велика Британія, діти, освіта.*

Постановка проблеми. У ситуації глобалізації, розширення міграційних процесів, загострення соціальних проблем дитинства на виховання звертається увага як на актуальний напрямок діяльності шкільних освітніх організацій. У центрі уваги виявляється досвід, підходи і принципи виховної роботи з учнями. Виховання дітей – важлива тема наукових дискусій в англійській педагогіці, оскільки воно є невід'ємною складовою складного процесу формування особистості. В її обговоренні активну участь беруть педагоги Великої Британії.

У Великій Британії проблему виховання введено в ранг державної політики країни і воно належить до невід'ємних компонентів освітньої системи школи; здійснюється в єдності зі світоглядним, розумовим, моральним, естетичним, фізичним і трудовим вихованням школярів та виступає необхідною складовою всебічного розвитку індивіда, про що свідчить аналіз праць, які стосуються виховної роботи британської системи освіти.

Аналіз актуальних досліджень. У межах наукового дискурсу запропоновано праці відомих українських дослідників У межах нашого